

GrowFlow

Evaluering af læringsprojekt april 2014 – oktober 2014

Hanne Hjetting Nielsen, projektmedarbejder

Sidsel Kirk Bjerregaard, projektleder

Indhold

Introduktion	4
Samlet vurdering af projektets succes	4
Målsætning.....	4
Projektoplysninger.....	5
Målgrupper.....	5
Projektets afvikling	5
Involverede partnere	6
Skoler.....	6
Bosteder og socialfaglig medarbejder.....	6
Kritiske venner	6
En have tager form.....	7
Anvendte økonomiske ressourcer	8
Kommentarer til anvendte økonomiske resurser	9
Antal aktiviteter afholdt.....	9
Udvikling og metode.....	9
Læringspotentialet.....	9
Skoleklasser	9
Beboere	10
De faglige mål	10
Skoleklasser	10
Beboere	12
Anvendte metoder.....	12
Skoleklasser	12
Erfaringer og overvejelser	14
Skoleklasser	14
Lærernes rolle.....	14
Beboere	15
At mødes på tværs	17
Kritiske venner	18
Høstfest	18
Inddragelse af slutbrugerne og evaluering	19
Lærere	19

Elever.....	20
Beboere	20
Museet som brugere.....	20
Justeringer	21
Skoleklasser	21
Beboere	21
Afslutning	21
Bilag	22
Samarbejdspartners/lærernes evalueringer	22
Lærer – Gasværksvejens Skole med tre 4. klasser	22
Lærer – Gasværksvejens Skole med to 6.klasser	23
Lærer – Vesterbro Ny Skole med en 6. klasse	24
Lærer – Vesterbro Ny Skole med en 7. klasse	25
Lærer – Mariendal Friskole med en 3./4. klasse.....	26
Eksempler fra elevernes evalueringer	27
Mellemtrin.....	27
Udskoling.....	28
Socialfaglig medarbejders evaluering	30

Forsidebillede: Elever fra Mariendal Friskole planter ud

Introduktion

Evalueringen opsamler de erfaringer som Københavns Museum har fået med lærings- og aktiveringsforløbet "GrowFlow" i perioden april 2014 – oktober 2014. Forinden fulgte projektbeskrivelse, ansøgning om midler og udvikling af undervisning.

Målgruppen i "GrowFlow" har været folkeskolens mellemtrin og udskolingsklasser og unge beboere med særlige behov fra bosteder. Fra april til oktober har museum, skoleklasser og bosteder samarbejdet om at skabe og dyrke en urban have på museets forplads. Haven har både dannet ramme om strukturerede undervisningsforløb for elever og strukturerede forløb for beboere fra bosteder. Haven har desuden været udgangspunkt for samtaler med byens øvrige borgere, særligt i forbindelse med forløbene med beboerne fra bosteder.

Samlet vurdering af projektets succes

Projektets styrke har ligget i de taktile tværfaglige undervisningsforløb og beskæftigelsesforløb på museet i haven og i udstillingen, forberedelse på skolen og gruppernes tilbagevendende besøg. Dertil kommer, at flere af eleverne har fået et større tilhørsforhold til museet, især gennem deres skolebed. Efter skoletid er elever kommet forbi haven for at vande deres planter eller vise haven frem for deres forældre og søskende. I forbindelse med beboerne fra bosteder har projektets styrke vist sig at være, at beboerne har fundet en ro i haven, fået større selvtillid og etableret nye relationer til museets ansatte og hinanden.

Samarbejdet med folkeskolelærerne, den socialfaglige medarbejder Mads Löwe og eksterne undervisere i bier og aquaponics, Tommy Flood og Erik Wulf-Steen, har været positivt. Der har været et godt flow i udviklingen af undervisningsforløb og gennemførelse af undervisning, hvor lærerne har deltaget aktivt i samarbejde med museets underviser.

Museet har med projekt "GrowFlow" styrket relationerne til tre af lokalområdets skoler gennem partnerskaber. Museet har desuden med beboerne fra bosteder etableret en positiv relation og fået indsigt i en ny borgergruppe, fordi beboerne ikke tidligere har været brugere af museet. Haven har desuden åbnet op for samtaler om havebrug med byens øvrige borgere. Københavns borgere har oplevet haven som et grønt frirum som kontrast til den travle Vesterbrogade.

Målsætning

Evalueringsformål er at vurdere projektprocessen, metode, justeringer og resultater undervejs, og at forholde sig til, hvordan erfaringer fra projektet kan forankres i museets virke fremadrettet.

Projektets to hovedmålsætninger har været:

- 1) at styrke relationerne til lokalområdets skoler gennem partnerskaber med fokus dels på faglige taktile undervisningsforløb i natur/teknik, biologi, historie, hjemkundskab og billedkunst og dels tilbagevendende besøg af skoleklasser på museet.

- 2) at styrke relationerne til brugere med særlige behov, her unge beboere fra bosteder. Et mål herunder har været, at elever og beboere skulle mødes på tværs gennem aktiv handling i haven i form af dyrkning og pasning.

I et læringsperspektiv var projektets målsætning, at elever og beboere skulle følge processen "fra jord til bord" i haven koblet med en historisk og nutidig viden om urbane haver, sociale fællesskaber og bæredygtighed. Hermed ønskede museet at bidrage til at gøre eleverne til kritiske forbrugere. Processen "fra jord til bord" har været meget konkret for både elever og beboere, idet de selv har forspiret planter, plantet grøntsager, passet og høstet haven. De har fulgt med i planternes spiring og vækst. Beboerne har spillet en central rolle i arbejdet med at passe, vande og luge i haven, og de har udført opgaver, som har været værdifulde for haven og for projektet.

Projektoplysninger

Målgrupper

I projektansøgningen lagde vi vægt på at henvende os til folkeskolens mellemtrin og udskoling og bosteder med unge med særlige behov.

Museet ønskede at samarbejde med to skoler, hvor der fra hver skole deltog to klasser fra mellemtrin og to klasser fra udskoling. I projektets startfase var der indgået aftale med Gasværksvejens Skole og Sønderbro Skole. Sønderbro Skole meldte dog fra og museet rekrutterede i stedet Vesterbro Ny Skole med en 6. og 7. klasse, Mariendal Friskole med en 3./4. klasse og Nyboder Skole med en lille taleklasse på mellemtrin. Gasværksvejens Skole deltog med tre 4. klasser og en 6. klasse sammenlagt af to 6. klasser.

Museet fik gennem samarbejde med bostedet Stubmøllen etableret kontakt til en socialfaglig medarbejder og tre unge beboere til en start (2 mand og 1 kvinde). Den kvindelige beboer dukkede aldrig op, men senere i projektet blev en ny kvinde og mand tilknyttet. Alderen på de unge har været mellem 22-32 år.

Projektets afvikling

Læringsprojektet forløb over fire gange fra april til september. Det første undervisningsforløb foregik på skolerne i april måned, mens undervisningsforløbene de resterende 3 gange foregik på museet i maj, juni og august/september. Undervisningen på skolen var et resultat af, at vi gerne ville møde eleverne på skolen. Desuden var museets have først klar med åbningen af udstillingen "Byens Natur" i slutningen af april måned. Fra januar til marts måned holdt museets underviser opstartsmøder med lærerne, hvor indhold og idéer til undervisningsforløbene blev udvekslet og justeret.

Undervisningsforløbene varede i gennemsnit 3 timer med pauser. Alle gange har i forskellig grad indeholdt mini-oplæg fra museets underviser med dialog, forskellige øvelser, som eks. brainstormøvelse, hands-on i form af dyrkning og pasning af have og besøg af eksterne undervisere. Afviklingen af undervisningsforløbene er sket i samarbejde med klassens underviser/-e, eksterne undervisere og museets underviser.

Beboerne fra bostedet har ugentligt haft to forløb i haven fra maj til og med september måned. Tirsdag og torsdag blev valgt som dage og arbejdet foregik i tidsrummet kl. 13-16. Den socialfaglige medarbejder var til stede hver gang. Beboerne tilså og passede haven, fjernede ukrudt, udtyndede i planterne, vandede, bandt planter op, dyrkede kartofler og krydderurter. Beboerne har ligesom eleverne fået oplæg om bier og aquaponics og besøgt udstillingen. Allerede i april måned besøgte beboerne museet sammen med den socialfaglige medarbejder.

Undervejs har museets underviser og socialfaglige medarbejder sammen med beboerne evalueret forløbene, både helt generelt i forhold til dyrkning og pasning af haven, men også i forhold til beboernes mere personlige anliggender og interesser. Fx har beboerne og museets underviser arbejdet med at klæde beboerne på i forhold til at møde museets publikum, når de går rundt i haven. En central del af samarbejdet med bostederne har været at skabe tryghed for beboerne. Her har den socialfaglige medarbejder spillet en stor rolle.

Museets underviser og den socialfaglige medarbejder besøgte bostedet Stubmøllen i marts måned for at fortælle om projektet: her deltog de i et husmøde med spisning og introducerede beboerne for projektet. Fra januar til marts måned blev der afholdt møder og telefonsamtaler med bostedets kontaktperson angående dusørløn til beboerne, forventninger og kompetencer.

Involverede partnere

Skoler

I projektet blev der indgået samarbejder med Gasværksvejskolens Skole, Mariendal Friskole, Vesterbro Ny Skole og Nyboder Skole's taleklasserække. De tilknyttede lærere i projektet havde primært natur/teknik, billedkunst og biologi som fag.

Bosteder og socialfaglig medarbejder

Bostedet Stubmøllen har hjulpet med at hverve unge beboere med særlige behov til projektet og finde den socialfaglige medarbejder, Mads Löwe. På Vinklen har Mads stået for at lave aktiviteter og ture ud af huset med deres beboere, og han var derfor et oplagt valg. Under forløbet har Mads haft kontakten til bostederne og beboerne i forhold til planlægning og som kontaktperson for beboerne. Ansættelsen af den socialfaglige medarbejder har været utrolig givtigt for projektet, da han kender målgruppen godt og har bidraget med viden om beboernes kompetencer, begrebsverden, svagheder og styrker. Oveni har beboerne været rigtig glade for Mads som person.

Kritiske venner

Jane Bendix, undervisnings- og udviklingsansvarlig fra Arken og Hilde Østergaard, undervisnings og udviklingsansvarlig fra Nikolajs Kunsthøjskole har deltaget som "kritiske" reflekterende venner i projektet. De er kommet med vedkommende sparring og idéer til projekt "GrowFlow" ud fra deres erfaringer. Herunder eksempelvis hvordan beboerne kan klædes på til at møde museets publikum og føle sig som en del af museet.

En have tager form

Museets undervisningsafdeling holdt møder med udstillingskurator og designer om at skabe havens udformning. Vi gjorde meget ud af at forklare, at haven ikke skulle være en prydhave, og at planterne i haven skulle kunne spises. Vi ønskede som minimum 10 højbede a 2m² på forpladsen, i alt 40 m². Designet for kasserne var vi villige til at forhandle om. Til møderne lagde vi vægt på, at arkitekten skulle indtænke, at klasserne ca. ville bestå a 25 elever, og at bedene skulle bruges til undervisning. Derfor skulle bedene være nemme at gå til, og lette at komme rundt om. Vi ønskede også, at hver klasse fik sit eget bed for at skabe ejerskab. Arkitekt og udstillingskurator tog vores ønsker til sig, og vi fik tildelt 64 m² højbede til elever og beboere.

Ud fra et læringsperspektiv ønskede vi, at planterne i haven både skulle gro hurtigt og langsomt. Der var også hensyn at tage i forhold til bedenes dybde, som ca. er 30 cm, og miljømæssige hensyn i forhold til Vesterbrogades trafik. Derfor valgte museets underviser på forhånd, hvad eleverne skulle dyrke i bedene. Skoleklasserne bestemte dog selv, hvor grøntsagerne skulle placeres i bedene ud fra deres haveplaner. En lærer tilføjede også andre planter end først tiltænkt til bedet, fordi klassens forspiringer henover påskeferien var døde.

Idéen om, at arkitekt, udstillingsleder, skoleelever og beboere skulle udfolde og designe den urbane have sammen viste sig ikke mulig. Til dels fordi designet af den urbane have foregik meget tidligt i processen, hvor samarbejdet med de nye skoler lige var gået i gang, og det faktum, at beboerne endnu ikke var hvervet.

Anvendte økonomiske ressourcer

	Uger	Brugt	Budgette ret	Egen finansiering	Midler søgt hos KTS	Tilsagn
Lønudgifter			258.375		258.375	258.375
Projektledelse	3	41.875	83.750		-	-
Projektmedarbejder	26	150.193	89.250	60.943	-	-
Løn til socialfaglig medarbejder	21	31.527	89.250		-	-
Dusører til beboere	21	9.175	30.000		-	-
Honorarer og eksterne ydelser			55.000		55.000	55.000
Honorar til samarbejdspartnere (lærere): evaluering		5000	18.000		-	-
Honorarer til eksterne undervisere i bier og aquaponics		17.400			-	-
Høstfest og bi-materiel		11.469			-	-
Andre udgifter			100.000		100.000	100.000
Udformning af have		214.515		120.007	-	-
Materialer til have		5.492			-	-
I alt		486.646		180.950	413.375	413.375

Kommentarer til anvendte økonomiske ressourcer

Lønudgifter:

Den socialfaglige medarbejders lønudgifter var ikke så høj som budgetteret.

Beboerne fik udbetalt en dusør på 25 Kr. i timen i stedet for 50 Kr. som budgetteret, for at beløbet ikke skulle få indflydelse på deres kontanthjælp.

Honorarer:

Der var afsat honorarer til alle lærere i forbindelse med møder og evaluering, men kun to lærere ønskede honoraret.

Antal aktiviteter afholdt

8 klasser har deltaget i projektet én gang om måneden fra april til september måned (sommerferie undtaget). Alle klasser har haft 4 undervisningsforløb. I alt bliver det til 32 forløb.

Klasserne er som følger:

Gasværksvejens Skole: to 6. klasser samlet og tre 4. klasser

Vesterbro Ny Skole: en 6. klasse og en 7. klasse

Mariendal Friskole: en blandet 3./4. klasse

Nyboder Skole: en taleklasserække med 5 elever

Beboerne fra bostedet har arbejdet i haven fra maj til september hver tirsdag og torsdag. Perioden svarer til 21 uger og ca. 42 gange.

Udvikling og metode

Læringspotentialet

Skoleklasser

Et overordnet mål for læringsaktiviteter på Københavns Museum er at styrke elevernes kulturelle identitet og deres kritiske og analytiske evner, og at få eleverne til at reflektere over, at de både er historieskabte og historieskabende. Med forløbene i "GrowFlow" ønskede museet at bruge temaet "Urban Nature" på flere måder, og at skabe et godt samspil mellem de aktiviteter, der foregik i haven, i udstillingen og på skolerne.

Et mål for projektet var, at de samme klasser kom én gang om måneden igennem hele vækstsæsonen for at følge væksten fra frø til indtagelsen af det selvdyrkede måltid og lære om bæredygtighed og sociale fællesskaber. Hver klasse fik sit eget skolebed for at give ejerskab ved at klassen har skullet tage ansvar for deres jordlod.

Haven og udstillingen var udgangspunkt og rammen for eleverne. I haven skulle eleverne lære at dyrke jorden, så de fik indblik i, hvor maden kommer fra og lære noget grundlæggende om planternes vækst: hvor hurtigt spirer frø, hvor hurtigt vokser planterne, hvad er planterne afhængige af, plantevenner, ukrudt

og ikke mindst høste frugten af eget arbejde og smage på de hjemmedyrkede grøntsager. Gennem konkrete og kropsligt forankrede oplevelser har eleverne fået erfaringer og viden. Haven har fungeret som et læringsmiljø, der også har styrket de sociale kompetencer, fordi eleverne har skullet samarbejde om at dyrke jorden.

I udstillingen blev det konkrete arbejde i haven koblet sammen med en historisk og nutidig viden om urbane haver, sociale fællesskaber, kultursyn, bæredygtighed, biodiversitet og fremtidens grønne løsninger. Ligesom to eksterne undervisere underviste eleverne i bier og aquaponics. De enkelte undervisningsforløbs indhold beskrives mere konkret i afsnittet "Anvendte metoder".

Hjemme på skolen blev haven også integreret i undervisningen. Fx har natur/teknik- og biologilærerne undervist eleverne i fotosyntese, og billedkunstlærerne har lavet skilte med tegninger og informationer om planterne til brug i bedene.

Beboere

Med hensyn til beboerne fra bostedet var et mål at udvikle forholdet mellem beboerne og museet. Forinden blev der afholdt møder med kontaktpersonen fra Bostedet Stubmøllen og en medarbejder fra Aktivitetscentret Koloritten, der til daglig laver havearbejde med voksne udviklingshæmmede. Museet fik en rigtig god sparring angående forventnings- og opgaveniveau, heriblandt at der skulle være et formål med opgaverne, så det føltes som et rigtigt arbejde. Ligeså vigtigt for beboerne var, at der skulle være nogle relationer på museet som gik igen.

Beboerne har ligesom eleverne forspiret, sået frø og passet planter for at få en forståelse for processen "fra jord til bord". Beboerne har også haft til opgave at passe skoleklassernes bede imellem deres besøg. Det er en opgave, som beboerne virkelig har taget på sig. Beboerne er i høj grad vokset med opgaven og har udviklet sig fagligt og socialt. De har vandet, gødet, bundet planter op og luget ukrudt. Til at begynde med var beboerne meget forsigtige, og deres kendskab til planter og dyrkning var meget sparsomt. Det har nu ændret sig, og beboerne har styr på de fleste opgaver og navne på planterne. Oveni har de tilmed fået en god portion selvtillid. Et mantra igennem hele forløbet har været, at man ikke kunne gøre noget galt i haven. Det har gjort, at beboerne har kastet sig ud i opgaverne.

De faglige mål

Skoleklasser

Undervisningsforløbene blev tilrettelagt som tværfaglige forløb med udgangspunkt i fagene historie, hjemkundskab, natur/teknik og biologi. På skolen blev der desuden arbejdet med faget billedkunst. Overordnet ønskede vi at koble teori med praksis og arbejde med hele processen fra jord til bord, hvor eleverne skulle få en håndgribelig erfaring af madens vej fra jord til bord og få erfaring med at have fingrene i jorden. Vi ønskede, at eleverne skulle få en forståelse for planternes vækst, naturens kredsløb, samspillet mellem menneske og natur, bæredygtighed og en nuancering af natur-/by-/kulturbegrebet gennem tiden.

Nedenstående beskrivelser af faglige mål tager udgangspunkt i Fælles Mål fra 2009:

Overordnet blev der arbejdet ud fra følgende faglige mål for mellemtrin:

For historie:

De overordnede faglige forankringer henholder sig til "udvikling og sammenhængsforståelse" og "fortolkning og formidling". Herunder arbejdes med:

- "forholdet mellem de spor vi efterlader som mennesker og kulturer, og hvordan dette forandres over tid"

For natur/teknik:

De overordnede faglige forankringer henholder sig til "den nære omverden" og "menneskets samspil med naturen". Herunder arbejdes med:

- "beskrive planter/ ... / samt forklare deres funktioner, livsbetingelser og samspil med omgivelserne"
- "kende til begrebet bæredygtighed og kunne redegøre for menneskers brug af ressourcer"
- "få udfordret deres natursyn og opleve naturens mangfoldighed"

For hjemkundskab (til og med 7. klasse):

De overordnede faglige forankringer henholder sig til "sundhed", "kultur, æstetik og livskvalitet" og "samfund, resurser, miljø og etik". Herunder arbejdes med:

- "tage stilling til madens og måltidets betydning for sundhed og livskvalitet for én selv og andre"
- "tage kritisk stilling som forbruger såvel som til vilkår for at leve bæredygtigt og med både sundhed og livskvalitet"
- "anvende principper for bæredygtig husholdning i forbindelse med indkøb"
- "få en forståelse af fødevarer vej fra jord til bord (oprindelse, sæson, produktion, distribution, indkøb, anvendelse og bortskaffelse)"
- "få en forståelse for madens værdi og forvandling og genskabe elevernes forhold til den mad, de spiser"

Målene blev overordnet forankret gennem det praktiske arbejde i haven ved at følge processen fra jord til bord og gennem øvelser og dialogisk undervisning i udstillingen og på skolen.

Overordnet blev der arbejdet ud fra følgende faglige mål for udskoling:

For historie:

De overordnede faglige forankringer henholder sig til "udvikling og sammenhængsforståelse" og "fortolkning og formidling". Herunder arbejdes med:

- "forholdet mellem de spor vi efterlader som mennesker og kulturer, og hvordan dette forandres over tid"
- "...få indsigt i menneskers liv og livssyn gennem tiderne"
- "karakterisere sammenhænge mellem historiske begivenheder og den tid, som de foregår i"
- "...få forudsætninger for at forstå deres samtid og reflektere over deres handlemuligheder"

Disse mål blev særligt forankret gennem dialogisk undervisning og øvelser i udstillingen.

For biologi (fra 7. klasse):

De overordnede faglige forankringer henholder sig til "samspillet mellem miljø og sundhed" og "de levende organismer og deres omgivende natur". Herunder arbejdes med:

- "kende til opbygning og omsætning af organisk stof, stofkredsløb og energistrømme"
- "gøre rede for hovedtræk ved fotosyntese og respiration"
- "beskrive menneskers anvendelse af naturgrundlaget samt inddrage perspektiver for bæredygtig udvikling"
- "forskellige natursyn"

Målene blev overordnet forankret gennem det praktiske arbejde i haven ved at følge processen fra jord til bord og gennem øvelser og dialogisk undervisning i udstillingen og på skolen.

Beboere

På Stubmøllevej arbejder man blandt andet med følgende kompetencemål:

- at beboerne skal være fysisk mobile og i stand til at færdes i det offentlige rum
- at beboerne lærer at klare sig selv hen imod en højnelse af livskvaliteten
- at beboerne indgår i et personligt udviklingsforløb, som styrker den enkeltes evner og ressourcer
- at beboernes ressourcer og vanskeligheder afklares i forhold til fremtidig arbejde og uddannelse

Med udgangspunkt i disse kompetencemål blev forløbene for beboerne tilrettelagt. Fokus var at tilpasse udfordringerne til den enkelte beboer.

Anvendte metoder

Skoleklasser

Tilgangen til undervisningen var tværfaglig, og gennemgående for tilrettelæggelsen af undervisningsforløbene var en model, hvor eleverne fik hands-on læring gennem arbejdet med planter og viden om "dagens emne" gennem mini-oplæg, dialog, øvelser, hjemmeopgave og forberedelse på skolen. Vi ønskede at skabe et godt samspil mellem de aktiviteter, der foregik i haven, i udstillingen og på skolen. Ligeså vigtig for forløbene var, at lærerne også var aktive i forbindelse med forløbene på museet, og kunne byde ind med deres kompetencer.

På opstartsmøder i februar og marts, som både foregik på museet og skolerne, gennemgik museets underviser sammen med lærerne emner og indhold for undervisningsforløbene. Emnerne tog udgangspunkt i den tilhørende udstillings "Urban Nature – Byens natur" temaer, som på daværende tidspunkt opererede med arbejdstitlerne: den forsynde natur, den kulturelle natur og den regulerende natur. Undervejs i forløbet blev det første udkast til undervisningsforløb justeret, da vi måske havde været lidt for ivrige med mængden af ting, som vi gerne ville nå per forløb. Forløbene blev også tilpasset havens udvikling, og derfor blev der byttet rundt på nogle emner. Fx ville vi gerne, at eleverne skulle fjerne ukrudt i nummer to forløb, men andet forløb var første gang på museet, hvor eleverne skulle dyrke. På det tidspunkt var der endnu ikke kommet ukrudt til, og derfor blev ukrudtsdelen rykket til tredje forløb.

I alt blev det til 4 forløb. Metoder beskrives herunder:

Forløb 1 / April: Vi forspirer på skolen – om natursyn

- Introduktion til projektet.
- Brainstorm-øvelse med refleksion over begrebet natur i forskellige former. Med øvelsen skulle elevernes for forståelser omkring natur sættes i spil, og de skulle få udfordret og nuanceret deres natursyn.
- Sanseøvelse, hvor eleverne skulle blive opmærksomme på naturen i byen.
- Mini-oplæg og dialog om natursyn i byen gennem tiden.
- Forspiring af planter.

Forløb 2 / Maj: Vi planter på museet – om biodiversitet og bier i byen

- Frø og forspiringer plantes ud. Dialog om, hvordan det er gået med forspiringerne i klassen samt hjemmeopgave, hvor eleverne har skullet undersøge plantevenner i forhold til hvilke planter, som gror godt sammen.
- Oplæg om bier ved ekstern underviser. Se bier i bistadet. Formål er, at få indsigt i biernes funktion og få en forståelse for, hvordan man opfører sig i nærheden af bier.
- På opdagelse i udstilling og mini-oplæg om biodiversitet for at koble dagens tema sammen med undervisningen bier.

Forløb 3 / Juni: Vi høster på museet - Om forsyningslinjer, fællesskaber og ukrudt

- Luge ukrudt i have. Høste salat og radiser.
- Oplæg om aquaponics ved ekstern underviser. Formål: at få en forståelse for fremtidens dyrkningsmuligheder.
- Mini-oplæg i udstilling om forsyningslinjer i fortid og nutid og sociale fællesskaber. Opfølgning på hjemmeopgave, hvor elever har undersøgt, hvor familiens frugt og grøntsager kommer fra. Formål er, at give eleverne en forståelse for bæredygtighed og sæson.

Forløb 4 / August og september: Vi høster på museet – om naturens forvandlinger og klimasikring

- Afrunding af læringsprojekt med evaluering.
- Dialog om, hvordan haven har udviklet sig igennem projektet med fokus på cyklus.
- Høst og smagning af grøntsager. Høsten måles og vejes for at få en forståelse for planternes vækst.
- Mini-oplæg i udstilling om bæredygtige byer og klimasikring med tilhørende øvelse, hvor eleverne giver et bud på deres fremtidige grønne by. Formål er, at gøre eleverne bevidste om bæredygtighed og kommende klimaudfordringer.

Erfaringer og overvejelser

Skoleklasser

Eleverne var – som det ses i evalueringerne – glade for forløbene, men ét månedligt besøg har været i underkanten. Eleverne har ikke kunnet følge med i planternes mange faser. Ved at vende tilbage til deres haver hver anden uge ville eleverne have fået mulighed for at se, at deres handlinger i haven gjorde en forskel, fx i forbindelse med lugning af ukrudt. Det månedlige besøg har gjort, at eleverne ikke rigtig har opbygget et nært forhold til deres skolebed.

Eleverne har i forbindelse med undervisningen fået at vide, at de altid var velkomne til at besøge museet og deres have, og at beboerne var i haven tirsdage og torsdage, hvor de meget gerne måtte komme og være med. Sidstnævnte skete ikke. En forhindring i denne forbindelse har med stor sandsynlighed været, at der kun var aktiviteter i haven i forbindelse med undervisning, og når beboerne var til stede. Flere af eleverne fra Mariendal Friskole kom dog i begyndelsen og vandede i deres bed efter skoletid på vej til fritidshjem, og museets underviser har observeret, at flere af eleverne har vist deres bed frem til deres forældre. Eleverne havde muligvis fået en større tilknytning til deres bede, hvis man havde koblet forældrene på elevernes projekt ved en indledende besøgsdag i haven.

Sammenligner man de forskellige aldersgrupper synes mellemtrinnet at have fået størst udbytte i haven. I udskolingsklasserne er der flere elever, som ikke rigtig var interesserede i haven, og der bruges meget energi på, at jorden er "ulækker". Både mellemtrin som udskolingsklasser udførte opgaverne selvstændigt i haven. Eleverne finder hurtigt en måde at samarbejde på alt efter de rammer, som er givet af lærer og museets underviser. For nogle elever synes det at være en hel ny erfaring, at have fingrene i jorden. Eleverne i de små klasser smagte alle på deres dyrkede grøntsager, mens der i de store klasser var nogle elever, der ikke ønskede at smage, fordi de ved, at de ikke kan lide grøntsagen.

En udfordring har været at undervise udenfor, hvor rammerne ikke er lige så faste som indenfor på museet. Der sker mange ting i byrummet, og Vesterbrogades trafik kan være svær at "tale op", så alle kan høre, både hvad elever, lærer og museets underviser fortalte.

Lærernes rolle

På de indledende møder fik vi føling med, hvor meget tid skolerne havde, og vi gennemgik temaer og muligt indhold for undervisningen. Her snakkede vi om lærernes styrker i forhold til museets. Lærerne var især stærke til den naturfaglige del. Vi snakkede om, at der skulle være et samspil i undervisningen imellem det eleverne oplevede på museet og hjemme i klasselokalet, så forløbene på museet ikke stod alene.

Alle lærere har koblet undervisningen på museet med undervisningen på skolen hovedsageligt med fokus på naturfagene, men også dansk og hjemkundskab. De nævner, at de blandt andet har brugt projektet til at lære eleverne om fotosyntese, undersøgelse af frø, økologi og miljø og kredsløb samt samspillet med insekter. En lærer nævner, at en stor styrke i denne forbindelse har været, at eleverne med bedene har kunnet koble viden og praksis sammen.

En kvalitet ved partnerskabet har været, at museets underviser og lærerne har erfaringsudvekslet, og museets underviser har lært klasserne bedre at kende. Projektbeskrivelsens tanke om et månedligt møde blev ikke gennemført på grund af personaleudskiftning og travlhed på skoler og museum. Skolerne blev også tilknyttet projektet løbende, hvorfor møderne med lærerne i begyndelsen blev holdt herefter. Umiddelbart var der heller ikke fra lærernes side en efterlysning af møder. En lærer nævner i sin evaluering: *”Vi lærere kunne godt investere mere tid i samarbejde – hvis vi havde tiden”*. I stedet forekom en god kontakt og en løbende dialog mellem museets underviser og lærerne. I forbindelse med det nye skoleår og folkeskolereformens indførelse, har museet især kunne mærke lærernes nye hverdag. En lærer skriver: *”Jeg er meget ked af ikke at have svaret dig før, men vi har travlt med at lære den nye dagligdag at kende, meget er forandret, det er helt fint, men nyt”*. En anden lærer skriver: *”Jeg har forsømt at kontakte dig i forhold til mine bidrag til den sidste del af forløbet vedrørende byplanlægning, som en del af deres geografiundervisning. Det beklager jeg”*.

Beboere

Ved de indledende møder med Bostedets personale fik vi et større kendskab til målgruppen. Her snakkede vi blandt andet om vigtigheden af at stille krav, som beboerne ikke kunne leve op til. For beboerne er det meget svært at forstå, hvad det vil sige at deltage i et projekt over længere tid. Derfor skulle al information være så konkret som muligt. Til dette formål blev udarbejdet en haveplan. I den stod ”dagens opgaver” i haven gang for gang. Nogle af opgaverne gik igen hver gang, som fx at vande haven og fjerne ukrudt, mens andre af opgaverne skulle laves mere ad hoc, som fx at sætte snore op og genså salat og radiser. Haveplanen var et godt redskab for beboerne i begyndelsen, fordi de havde brug for at vide konkret, hvad der skulle laves. Med tiden blev beboerne så selvsikre med arbejdet og opgaver i haven, at haveplanen viste sig overflødig. Hjemme på bostedet var haveplanen god at have, fordi den fungerede som en kalender for beboerne, der viste de dage, de skulle på museet og i forhold til deres kontaktpersoner på bostedet.

Til at begynde med hentede den socialfaglige medarbejder beboerne på bostedet, så de kunne følges ud og hjem. Men der gik ikke mange gange før beboerne selv kunne finde frem og tilbage på egen hånd enten med cykel, rulleskøjter eller bus og tog.

Projekt ”GrowFlow” har vist sig særligt værdifuldt for beboerne. De har flere gange fortalt, hvordan de glæder sig til at komme på museet, og er mødt op til en ½-1 time før. Deres selvstændighed og selvsikkerhed på museet er også øget i løbet af projektet. Til at begynde med skulle de sættes i gang med opgaverne, men blev langt hen ad vejen selvkørende. Med tiden har beboerne endda tilføjet flere opgaver end først tænkt. Fx begyndte de at feje forpladsen for nedfaldne blade. Beboerne har også fortalt, at de er begyndt at tale med hinanden hjemme på bostedet, fordi de nu har en fælles interesse, fået nogle oplevelser sammen og er begyndt at kende hinanden lidt bedre.

De beboere, som har været længst tid med i projektet har fået så meget erfaring og selvsikkerhed med opgaverne, at de har kunnet instruere nye beboere i haven, og har fulgt op på de nyttilkomnes arbejde. Beboerne har i løbet af processen taget så meget på ansvar på sig. Hermed har de taget ejerskab og ansvar for projektet.

Havearbejdet har fået beboerne til at slappe af, og de har gået og hygget sig med opgaverne, hinanden, den socialfaglige medarbejder og museets underviser. Museets underviser har prioriteret at give beboerne tid

og opmærksomhed på museet. Flere af de ansatte på bostedet har også fortalt museets socialfaglige medarbejder, at beboerne fortæller rigtig meget om projektet hjemme på bostedet. Undervejs i projektet har museets underviser og den socialfaglige medarbejder diskuteret, om der skulle knyttes flere beboere til projektet udover de fire beboere. Men mængden af opgaver i haven og den socialfaglige medarbejders tid til at nå rundt om alle tilsvarede meget godt et antal på fire beboere.

I startfasen tænkte vi meget over, hvor længe vi kunne fastholde beboerne i projektet, men beboerne har holdt ved og taget opgaven på sig. De har næsten intet fravær haft. Derimod spørger de til, om der vil komme et projekt af samme karakter en anden gang, for så vil de rigtig gerne deltage. Beboerne har igennem projektet opbygget et forhold til haven, og de planter som gror i dem. Ved at vende tilbage uge efter uge kan de se, at deres handlinger gør en forskel. De har oplevet den grundlæggende glæde ved at se noget gro, som de selv har passet og plejet helt fra begyndelsen.

Motivationen til at deltage i projektet for beboerne er flere, men særlig den årsag, at de bare sidder derhjemme og laver ingenting har blandt andet gjort, at de valgte projektet for at komme ud og bevæge sig. En bevæggrund har også været, at de gerne vil lære om grøntsager. En af beboerne har blandt andet lånt en bog om kartofler for at lære mere om dem, og fordi han er blevet interesseret i at plante.

I formidlingsenheden på museet side har vi snakket meget om, hvordan beboerne føler sig godt tilpas, inkluderet og bedst hjemme på museet. Indledningsvist blev beboerne vist rundt på hele museet, hvor de hilste på museets medarbejdere. Beboerne fik også lavet et museumskort med deres navn og museets logo, som de skulle bære, når de var på museet. Museets underviser deltog for det meste i haven sammen med beboerne og den socialfaglige medarbejder. Fokus har været på havearbejde, men også på socialt samvær. Beboerne dannede også relationer med personalet i forhallen, som de ofte snakkede med. På trods af ovenstående har beboerne opfattet sig selv som en del af haven snarere end som en del af museet.

Museets underviser og socialfaglige medarbejder har på møder snakket med beboerne om opgaverne i haven, og hvordan det går helt generelt. Er de glade for opgaverne, hvad synes de om dem? Beboerne fortæller her, at alle opgaver ikke er lige sjove, fx at luge ukrudt. Denne udtalelse er dog ikke hel sand, men kræver indsigt i målgruppen. Når beboerne synes, at noget er kedeligt, bunder det ofte i usikkerhed. I dette tilfælde handlede det om, at beboerne var bange for at tage de forkerte planter op, fordi de ikke kunne se forskel på ukrudt og ikke ukrudt. Derfor lavede vi sammen med beboerne nogle ukrudtsark, som kunne vejlede dem. Efter dette har beboerne ikke nævnt noget om, at det er kedeligt at luge ukrudt. Nu gør de det bare, og har helt styr på det.

I begyndelsen tog vi også en snak med beboerne om, hvad de kunne gøre eller sige, når de blev mødt af forbigående på Vesterbrogade eller museumsgæster, der gerne ville vide, hvor Minibyen af København var blevet af. Minibyen var en modelby af København fra middelalderen, som blev fjernet for at give plads til haven. Beboerne skulle selvfølgelig kun svare, hvis de havde mod på det. Ellers kunne de henvise til museets underviser, den socialfaglige medarbejder såvel som personalet i forhallen. Senere har beboerne givet udtryk for, at de er blevet gode til at snakke med museets gæster angående Minibyen.

Ved evalueringer har vi snakket med beboerne om, hvad de har lært og hvad projektets kvaliteter er for dem. Beboerne har særligt fremhævet følgende som kvaliteter for dem:

- Det er en kvalitet at være ude
- Haven er til at overskue
- Antallet af beboere har været passende
- Det er vigtigt at prøve noget nyt.
- Fællesskabet og hyggen er en vigtig faktor
- De er blevet mere selvstændige og har taget ejerskab over haven

På læringssiden nævner de følgende kvaliteter:

- De har lært at dyrke grøntsager
- De kan se forskel på ukrudt og ikke ukrudt
- De har lært navnene på fem grøntsager
- De kan vande, sætte snore og pinde

Museet har igennem hele forløbet fået god erfaring med beboerne som ny målgruppe, især gennem evalueringer, hvor museet har fået værdifuld viden. Evalueringssamtalerne har været udfordrende, da det af og til har syntes svært for beboerne at reflektere og evaluere over projektet (forløbene). Her har især den socialfaglige medarbejder været værdifuld, da han via sit indgående kendskab til beboerne, kunne hjælpe dem i gang med at reflektere over projektet. Dette har været med til at give museet ny viden i forhold til at lave evalueringer med denne målgruppe.

At mødes på tværs

Et mål for projektet var, at elever og beboere skulle mødes på tværs gennem en aktiv handling i haven. Det skete ikke, fordi eleverne og beboernes mulighed for at mødes helt praktisk ikke lod sig gøre. Eleverne havde fortrinsvis forløb om formiddagen, hvor det kunne lade sig gøre ifølge deres skemaer, mens beboerne havde forløb om eftermiddagen to gange om ugen. Ved siden af GrowFlow projektet var nogle af beboerne i aktiveringsforløb om formiddagen, som de havde mødepligt til, hvorfor de rent fysisk ikke kunne være til stede på museet. Hertil kommer også, at beboerne var en ny sårbar målgruppe, som vi havde brug for at lære at kende til en start, ligesom beboerne også havde brug for at lære museet at kende uden for mange nye ting på én gang.

En af beboerne deltog dog i ét undervisningsforløb med Mariendal Friskole. Det viste sig, at denne beboer havde gået på skolens særlige linje for udviklingshæmmede som barn. Derfor fandt han det helt naturligt at være med her og være sammen med eleverne. I forbindelse med mødet med vores "kritiske venner" diskuterede vi, at hvis eleverne skulle møde beboerne, så skulle eleverne klædes på til at mødes med beboerne. Derfor diskuterede vi andre muligheder for, hvordan dette møde kunne foregå. Det blev blandt andet foreslået, at elever og beboer kunne kommunikere via en virtuel logbog, fx via Instagram eller en blog, hvor beboerne kunne dokumentere processen for eleverne i forhold til planternes udvikling. På den måde kunne elever og beboere mødes i et virtuelt rum. Idéen var god, men den blev ikke igangsat.

Et ønske var, at eleverne skulle dele deres læreprocesser med museets andre brugere. Derfor inviterede Mariendal Friskole til arrangementet "Åben have", hvor københavnere kunne komme og se og høre om

deres have. Arrangementet lå om formiddagen i forbindelse med elevernes undervisning. Desværre dukkede der ikke nogen op. Til de indledende møder med lærerne snakkede vi også om muligheden for, at eleverne tilrettelagde byvandring for museets andre brugere med udgangspunkt i grønne områder i deres nærmiljø. Dette var der ifølge lærerne ikke ressourcer og tid til ved siden af de andre forløb. Haven er i stedet blevet inddraget i omvisninger i forbindelse med udstillingen "Urban Nature - Byens Natur" og i byvandring som en del af museets offentlige tilbud. Haven er også blevet flittig besøgt af museets øvrige gæster, og har fungeret som et grønt åndehul.

Kritiske venner

Som en del af videndelingen ønskede museet at arbejde med et team af kritiske refleksive venner. De kritiske venner skulle give feedback på projektet og være med til at dele erfaringerne videre. Teamet bestod af Jane Bendix fra Arken og Hilde Østergaard fra Nikolajs Kunsthø, som begge arbejder med undervisning og projekter.

Der blev afholdt et møde, som fokuserede på, hvordan vi kunne få beboerne til at føle sig som en del af museet udover de tiltag som allerede var igangsat, hvordan elever og beboere kunne mødes på tværs, og hvordan pilotprojektet (haven) kunne implementeres fremadrettet i museets undervisning. Herunder blandt andet at det er vigtigt i forbindelse med brugerdeltagelse at sænke baren og justere forventninger til målgrupper, og hvad vi skulle have særlig opmærksomhed på i forhold til sårbare unge. Teamet kom også med gode idéer til, hvordan pilot-projektet kunne udvikle sig i nye retninger og med nye målgrupper. Nye målgrupper, der kan tilknyttes projektet, kunne blandt andet være flerkulturelle, som gennem havearbejdet lærer sproget bedre eller frivillige københavnere.

Høstfest

I september måned blev der som afslutning holdt en høstfest. Her var elever, forældre, lærere, beboere, eksterne samarbejdspartnere og museets ansatte inviteret. Til høstfesten var der tale, sang, spisning og mulighed for at høste de sidste grøntsager i haven og se museets udstilling "Urban Nature – Byens Natur". Høstfesten var et vellykket arrangement med ca. 100 deltagere. Vi havde håbet på, at se flere elever og forældre til arrangementet. Det var primært elever og forældre fra mellemtrin, der deltog.

Måltidet blev lavet af Annes Gademed med hjemmedyrkede grøntsager fra haven. Annes Gademed var dog nødt til at supplere med grøntsager udefra, fordi haven ikke kunne brødføde et så stort et antal mennesker. Høstresultatet fra haven var 1 stor kasse kartofler (ca. 15 kg), 1 pose røde tomater, 3 poser grønne tomater, 1 kasse salat, 1 pose bønner, 1 kasse radiser og diverse krydderurter. Ligeledes havde museet heller ikke køkkenfaciliteter til at stå for tilberedelse af måltidet. Samtidig hvis tilberedelsen af måltidet skulle tilberedes af børnene, ville der have været flere sundhedshensyn at leve op til, fordi museet er en offentlig institution. Eleverne har dog i forbindelse med undervisningen fået smagt på radiser, salat, squash og ærter i fællesskab. En af åbenbaringerne for eleverne var, at hjemmedyrkede grøntsager smager bedre. Resterne fra høstfesten blev kørt til Mændenes Hjem efterfølgende, og kom kvarterets udsatte til gode.

Inddragelse af slutbrugerne og evaluering

Det er centralt for alle, at der blandt projektets deltagere opnås ejerskab til projektet. Derfor er det afgørende at inddrage alle parter fra begyndelsen. Det er sket gennem procesmøder i udviklingsfasen, både på museet og på institutionerne, løbende dialog og evalueringsmøder undervejs samt evaluering efter projektets afslutning. Vi har både ønsket at høre beboerne og elevernes stemmer såvel som den socialfaglige medarbejder og lærernes stemmer. Formålet er, at erfaringerne dokumenteres, så de løbende kan implementeres i kommende forløb på museet.

Ved projektets afslutning har museet bedt lærerne og den socialfaglige medarbejder om at evaluere projektet skriftligt i forhold til samarbejde med museet, undervisning og læringspotentiale i projektet samt projektets svagheder og styrker. Evalueringerne kan ses under bilag.

Lærere

En sammenfatning af lærernes evalueringer lægger vægt på, at projektets styrker har været:

- At alle sanser blev sat i spil
- At eleverne kommer ud af skolen og møder uformelle læringsmiljøer, fordi det giver andre perspektiver på læringsmål end indenfor skolens vægge
- At forløbene foregik på skolen og på museet af museets underviser, fordi eleverne på denne måde bedre kan koble emnerne sammen.
- At projektet var et længevarende læringsforløb med gentagne besøg, så eleverne opnåede et større tilhørsforhold til museet
- At eleverne mødte en engageret underviser

At eleverne har opnået:

- En samlet forståelse af udviklingen fra frø til færdig grøntsag/frugt og dens cyklus, herunder fotosyntese
- Hands-on
- At det var en oplevelse at spise egne grøntsager
- At få kendskab til nye dyrkningsformer i byen, og at det er muligt at dyrke egne grøntsager i byen.
- At få viden om bier
- At få kendskab til og samarbejde med et museum samt en større forankring i lokalmiljøet.

I forbindelse med samarbejdet med museet lægger lærerne vægt på:

- At der har været en rigtig god dialog og et godt samarbejde med underviseren
- At museets underviser har været fleksibel i forhold til tidspunkt for undervisning

Projektets svagheder har været:

- At der ikke var flere besøg, evt. af kortere varighed
- At udstillingen fyldte for meget i forhold til haven
- At elevernes niveau ikke altid blev ramt
- At projektet strakte sig over sommerferien. Lærerne følger ikke nødvendigvis klassen

Elever

Som elevevaluering bad museet eleverne om at skrive et brev til museet, hvori de fortalte om at være med i projekt GrowFlow. Gennem brevene har vi fået et indtryk af elevernes tanker og refleksioner.

Generelt har eleverne oplevet:

- At det har været spændende at dyrke grøntsager.
- At det har været sjovt at plante og smage.
- At de har lært om planters vækst.
- At de har fået en forståelse for fotosyntese.
- At det har været spændende at lære noget om bier og se dem tæt på.
- At de har lært, hvordan man så på naturen i gamle dage.
- At projektet var anderledes end den normale undervisning.
- At forløbene var sjove, fordi man var mere udenfor og ikke bare sad i klasselokalet.
- At undervisningens indhold var rimelig varierende.
- At de har besøgt museet og museets underviser for lidt, og at det havde været bedre, hvis de havde flere forløb af kortere varighed.
- At udstillingen blev brugt for meget, og at de ikke behøvede at se den tre gange.

Beboere

Eftersom beboerne var en målgruppe vi ikke kendte så godt, og gerne ville lære bedre at kende, har museets underviser og socialfaglige medarbejder løbende holdt møder med beboerne. Til møderne har vi blandt andet snakket om, hvordan den praktiske del i haven er forløbet med dyrkning og pasning, hvad beboerne gerne vil lære og selv blive bedre til, deres oplevelse af projektet samt projektets kvaliteter og svagheder. Gennem møderne har vi også lært beboerne bedre at kende i forhold til de udfordringer, de møder og står med i hverdagen. I afsnittet "Overvejelser og erfaringer" under beboere kan læses om beboernes læringsudbytte.

Museet som brugere

Denne evaluering lægger overvejende vægt på, hvad elever og beboere har opnået med projektet. Men man kunne også spørge, hvad har museet har opnået med projekt GrowFlow? I museets formidlingsplan står skrevet, at "Museet vil som helhed arbejde på at nedbryde barrierer og opbygge netværk, partnerskaber og platforme af tillid blandt forskellige grupper af borgere, for at også tidligere underprioriterede grupper kommer til orde". I projektbeskrivelsen lægges vægt, at projekt GrowFlow vil blive forankret bredt på tværs af museets helhed og ikke blot betragtes som et formidlingsanliggende.

GrowFlow har hovedsageligt været et projekt for formidlingsenheden, og er ikke blevet bredt forankret på tværs af museet. Dette kan skyldes, at rammerne ikke var sat for museets medarbejdere, og det faktum, at museets medarbejdere ikke var tænkt som deltagere i projektet. Museets driftsafdeling vandede bedene af praktiske årsager. I fremtidige projekter vil ovenstående være værd at tage i betragtning sammen med en mere generel kommunikation til medarbejdere om et igangværende projekt.

Justeringer

Skoleklasser

Undervejs i forløbet blev de allerførste udkast til undervisningsforløb justeret, da vi hurtigt fandt ud af, at vi måtte skære i mængden af opgaver, som vi gerne ville nå per forløb. Vi byttede også rundt på nogle af emnerne, fordi de nu en gang udvikler sig i sit eget tempo.

Det var meget forskelligt fra klasse til klasse, hvor lang tid delen i haven tog. Her spillede især vejret ind. Hvis det stod ned i stænger, var eleverne ikke ovenud begejstrede, og ville hellere stå under museets "halvtag". Det skyldtes oftest det faktum, at eleverne ikke havde regntøj med, især udskolingsklasserne.

På selve dagen blev elementerne i de forskellige undervisningsforløb også justeret og byttet rundt på. Som oftest startede vi udstillingen for derefter at gå i haven. Det skyldtes blandt andet, at koncentrationen hos eleverne var bedst i begyndelsen af forløbet, fordi det kunne være svært at genskabe koncentrationen i klassen efter havedelen. Vejret spillede også ind i forhold til, hvilken del vi startede med, og om der var eksterne undervisere på dagen.

Beboere

I forhold til beboerne var der udarbejdet en haveplan som retningslinje for opgaver i haven. I tilfælde af regnvejre kunne beboerne gå på opdagelse i museets udstillinger. Havde beboerne en off-day, hvor humøret ikke var i top, eller de var trætte, blev dagen afkortet efter aftale med den socialfaglige medarbejder. Dette skete dog meget sjældent.

Afslutning

Projektet har styrket museets viden om partnerskaber med skoler, og hvad det er museet særligt kan byde ind med i forhold til at arbejde med unge beboere med særlige behov.

Erfaringerne fra samarbejdet med skoleklasserne er vi i fuld gang med at implementere i vores eget projekt "Vores liv – Vores fællesskaber". Noget af det som vi tager med os, er elevernes og lærernes ønsker om flere tilbagevendende besøg på museet, men af kortere varighed, og vekselvirkninger mellem besøg på museet og på skolen. Erfaringerne med, hvordan vi bedre samarbejder med lærerne og trækker på deres ressourcer i undervisningen, tager vi desuden med i kommende projekter.

Erfaringerne fra samarbejdet med beboerne og den socialfaglige medarbejder har tydeliggjort det store potentiale museet har i forhold til at arbejde med unge med særlige behov. Særligt fordi alle beboerne tog ejerskab over projektet, og fik utrolig meget ud af projektet på alle planer. Af stor betydning for at gennemføre et nyt projekt med denne målgruppe vil være en fast socialfaglig kontaktperson, der skaber kontinuitet i beboernes forløb.

Bilag

Samarbejdspartners/lærernes evalueringer

Lærer – Gasværksvejens Skole med tre 4. klasser

<p>Hvordan har du koblet undervisningen på museet med undervisningen på skolen? Fx hvordan har du brugt elevernes erfaringer og oplevelser fra haven og udstillingen i din egen undervisning?</p> <p>Jeg har brugt projektet til at lærer eleverne om fotosyntese, byplanlægning, arkitektur. Fotosyntesen har jeg valgt at undervise i før og under projektets start for at vise hvordan livet på jorden hænger sammen.</p> <p>Da en del af undervisningen er forgået på skolen sammen med Hanne har det betydet at eleverne lettere har kunnet koble emnerne sammen.</p> <p>Det har været rigtig godt at have et sted hvor eleverne kunne se at det de gør bære "frugt" og dermed kan koble viden og praksis sammen.</p>
<p>Nævn tre ting, som du tror, at eleverne har taget med sig?</p> <p>Viden om Biavl, fotosyntese og alternativer til grøn beplantning i bymiljøet.</p>
<p>Hvad har været projekt GrowFlows styrker?</p> <p>Hannes fleksibilitet har gjort meget for at projektet har fungeret så godt som det har. Skolelivet kan være meget udfordrende med hensyn til planlægning.</p> <p>Det er en fordel at undervisningen foregår både på skolen og på museet.</p> <p>At forløbet har stukket sig henover sommerferien så eleverne kan se deres planter bære frugt.</p> <p>Afslutning med høstfest.</p> <p>Det godt at få flere forskellige undervisere på som brænder for deres felt.</p> <p>Det er en fordel at Hanne har forberedt næsten alt praktisk materiale.</p> <p>At Hanne har været åben for forslag og ændringer.</p>
<p>Hvad har været projekt GrowFlows svagheder?</p> <p>Før og efter behandlingen på skolen har været svært at få til at passe sammen af skema logistiske, hvilket museet ikke har haft nogen indflydelse på.</p> <p>At det strækker sig over sommerferien kan være risikoflydt da det ikke er sikkert at læreren følger med klasserne.</p>
<p>Hvordan forløb samarbejdet med museet?</p> <p>Hanne har været meget fleksibel og imødekommende. Det har været skønt at Hanne har forberedt så mange af aktiviteterne og har haft kontakt med de andre undervisere(Tommy og...) i forløbet.</p>
<p>Andet?</p>

Lærer – Gasværksvejens Skole med to 6.klasser

<p>Hvordan har du koblet undervisningen på museet med undervisningen på skolen? Fx hvordan har du brugt elevernes erfaringer og oplevelser fra haven og udstillingen i din egen undervisning?</p> <p>Det har jeg især gjort i forbindelse med et projekt om økologi og miljø, hvor jeg dels henviste til det og hvor der var grupper af elever, der arbejdede med byhaver, anlægning af grønne arealer i byer mv. på den ene eller anden måde.</p>
<p>Nævn tre ting, som du tror, at eleverne har taget med sig?</p> <p>At det er muligt at dyrke egne grønsager i byen At flere arealer i byen kunne gøres grønne At "grønt" i byen ikke behøver være træer, buske og parker – fx fiskemanden og dyrkning af grønt i roterende hjul i lag.</p>
<p>Hvad har været projekt GrowFlows styrker?</p> <p>Det praktiske ved projektet har været det, eleverne har syntes bedst om – så det har været en styrke set med elevøjne. Som lærer synes jeg styrken lå i samarbejdet mellem skole og museum om et projekt – det vil jeg gerne gøre mere af. At eleverne får muligheden for undervisning i andre rum end skolens, og at projekter på skolen kan kobles sammen med fx udstillinger på bymuseet i større omfang, end når vi i andre sammenhænge besøger museet.</p>
<p>Hvad har været projekt GrowFlows svagheder?</p> <p>De store elever, som vi havde med, blev mest fanget ind af det praktiske, og fordybede sig ikke meget i undervisningen om bynatur gennem tiden eller undervisningen i udstillingen – hvis ikke vores (lærernes) tid havde været så sparsom, tror jeg et større samarbejde om tilrettelæggelsen af ovennævnte aktiviteter kunne have hjulpet på det.</p>
<p>Hvordan forløb samarbejdet med museet?</p> <p>Fint – intet at udsætte. Men som nævnt kunne vi lærere godt investere mere tid i det samarbejde – hvis vi havde tiden.</p>
<p>Andet?</p>

Lærer – Vesterbro Ny Skole med en 6. klasse

<p>Hvordan har du koblet undervisningen på museet med undervisningen på skolen? Fx hvordan har du brugt elevernes erfaringer og oplevelser fra haven og udstillingen i din egen undervisning?</p> <p>Vi har brugt det i dansktimerne når en tekst relaterede sig til ældre tider, eller når vi har skullet snakke om samarbejde, som de blev nødt i undervisningen på museet.</p>
<p>Nævn tre ting, som du tror, at eleverne har taget med sig?</p> <p>At det er sjovt at så og spise egne grøntsager. Byen er andet og mere end hvad de lige kan se, der ligger planlægning og arbejde bag det de ser. At et museum kan lære dem om emner der er mere tørre når de præsenteres på skolen.</p>
<p>Hvad har været projekt GrowFlows styrker?</p> <p>At vi kommer ud af skolen og hen på "deres" lokale museum. At have en æstetisk oplevelse der ikke ligner skolens hverdag. At møde en engageret underviser.</p>
<p>Hvad har været projekt GrowFlows svagheder?</p> <p>At undervisningen kun kan foregå midt i udstillingen, måske der burde være et undervisningslokale. At underviseren en gang i mellem havde svært ved at tale på det niveau som eleverne befinder sig på. Manglende viden om aldersgruppens faktiske kunnen. Mere tid til de praktiske opgaver, med en mere tydelig opgaveformulering kunne have været frugtbar.</p>
<p>Hvordan forløb samarbejdet med museet?</p> <p>Vi havde en rigtig god dialog og et godt samarbejde. Eleverne kunne lide underviseren, og syntes det var interessant, om end svært at forstå.</p>
<p>Andet?</p>

Lærer – Vesterbro Ny Skole med en 7. klasse

<p>Hvordan har du koblet undervisningen på museet med undervisningen på skolen? Fx hvordan har du brugt elevernes erfaringer og oplevelser fra haven og udstillingen i din egen undervisning?</p> <p>I sær i biologiundervisningen med fokus på planter, hvad er en plante? planters levevis, dyrkning? Samspil med insekter, kredsløb, koblingen landbrug til byhaver, bierne, bedet, dyrkningen, akvaponde. osv. Dvs. især aktiviteterne i forbindelse med besøg på museet, men ikke selve udstillingen, der ikke appellerede til denne 8.klasses elever.</p> <p>Det var en enestående lejlighed til at knytte læring om planter, dyrkning osv. lokalt på Vesterbro, isf kunne at kunne referere og se den nuværende bynatur hvor floraen udgøres af parker, vejtræer, ukrudt på fortove, planter i biologilokalet.</p>
<p>Nævn tre ting, som du tror, at eleverne har taget med sig?</p> <p>Betydningen af nyttehaver og nye dyrkningsformer i byen fremover. Den grænseoverskridende oplevelse med nærkontakt til bier. Lokalkendskab og samarbejde til en institution (museet), som mange ikke kendte på forhånd.</p>
<p>Hvad har været projekt GrowFlows styrker?</p> <p>En gennemtænkt aktuel fremadrettet idé og plan, som kan knyttes til skolens hverdag, da en række fag kan indgå tværfagligt. Læring i uformelle læringsmiljøer giver andre perspektiver på læringsmål og læringssteder end det som sker inden for skolens vægge. At der blev etableret et reelt samarbejde om undervisningen.</p>
<p>Hvad har været projekt GrowFlows svagheder?</p> <p>Samlet set her bagefter: Manglende rum til elevindflydelse. De mange involverende aktiviteter var gode for mange, provokerende for få. Bedet var deres, men de kunne også have udført en eller anden form for produkt til udstillingen.</p>
<p>Hvordan forløb samarbejdet med museet?</p> <p>Glimrende.</p>
<p>Andet?</p> <p>Gør det igen. Inddrag skoleklasser i projekter ved udarbejdelsen af nye udstillinger. Vesterbro Ny Skole har fx tidligere har 9. klasser involveret i et projekt på Arbejdermuseet, hvor de stod for dele af udstillingen.</p>

Lærer – Mariendal Friskole med en 3./4. klasse

<p>Hvordan har du koblet undervisningen på museet med undervisningen på skolen? Fx hvordan har du brugt elevernes erfaringer og oplevelser fra haven og udstillingen i din egen undervisning?</p> <ul style="list-style-type: none">- Da vi lavede forspiringer i klassen, fulgte eleverne nøje med i, hvad der skete, og var meget motiverede for at finde ud af, hvad der skete inde i frøet og senere planten herunder bl.a. undersøgelse af frø og fotosyntesen.- Vi lavede skilte med informationer om de plantesorter, vi skulle plante og en plantegning over vores højbed - hvad skulle plantes hvor (gode naboplanter) og med hvilken afstand.- Vi lavede forsøg, hvor vi undersøgte røddernes og stænglens funktion og egenskaber og arbejdede med naturens spredning af frø.- Eleverne skrev/tegnede logbog løbende.
<p>Nævn tre ting, som du tror, at eleverne har taget med sig?</p> <ul style="list-style-type: none">- En samlet forståelse af udviklingen fra frø til færdig frugt/grøntsag og dens cyklus.- Jord under neglene- Skolen er flyttet ud i byrummet, hvilket giver større forankring i lokalmiljøet.
<p>Hvad har været projekt GrowFlows styrker?</p> <ul style="list-style-type: none">- At det var et langt forløb med gentagne besøg, så eleverne opnåede større tilhørsforhold til museet og haven.- At skolen lå fem minutter væk fra museet, så eleverne kom forbi imellem skolebesøgene og kunne følge godt med.- Sammenkoblingen mellem historie og naturfag.- At alle sanser blev sat i spil.
<p>Hvad har været projekt GrowFlows svagheder?</p> <ul style="list-style-type: none">- Der kunne godt have været mange flere besøg, evt. af kortere varighed.- Projektet var afhængig af en naturfagslærer for at få den biologiske vinkel med også. <p>Der kunne evt. have været koblet en gartner eller lignende på projektet</p>
<p>Hvordan forløb samarbejdet med museet?</p> <ul style="list-style-type: none">- Rigtig godt. Mængden af informationer har været passende og det har været dejligt, at der har været én primær kontakt (både for elever og lærer).- Der har været en fin balance mellem ideer til indhold i undervisningen og selvbestemmelse – det har gjort det meget fleksibelt og nemt at passe ind i årsplanerne.
<p>Andet?</p> <p>Tak for et godt samarbejde 😊</p>

Eksempler fra elevernes evalueringer

Mellemtrin

"Jeg synes, at forløbet var rigtig sjovt, fordi man var mere udenfor og ikke bare sad i klasselokalet. Der var ikke rigtig noget, der ikke var sjovt".

"Jeg synes det har været sjovt at plante og smage. Jeg synes, at den gule squash smagte underligt. Jeg viste min mor haven. Min mor synes haven var sej og rigtig flot".

"Jeg synes det var sjov. Fordi vi fik lov til at plante selv og udselgen (udstillingen) var flot og jeg lærte meget om miljøet og om dyr som bier".

"Det var rigtig sjovt at have dig som lærer. Jeg lærte en hel masse. Jeg synes, at det var rigtig sjovt da vi var henne ved bikuben og se det helt tæt på. Og dyrke grøntsager, og hvor er de blevet store! Og det var rigtig sjovt at se planterne vokse fra dag til dag i klassen".

"Det har været sjovt at plante vores egne grøntsager. Og bierne vi så var rigtig søde. Ps. Grøntsagerne var rigtig gode".

"Jeg synes at det har været sjovt at arbejde med GrowFlow, især at man selv skulle have det mellem fingrene, og det er også, at man må smage det i en fest. Jeg synes det var sjovt at lære om bier og om, hvordan det var i gamle dage. Det var mærkeligt at plante er så vigtige for os".

"Jeg synes at det er et rigtig godt projekt og at det er rigtig sjovt at lære om genbrug og planter. Det var rigtig sjovt. Det var også spændende at skulle plante tingene selv. Det smagte også godt. Noget af det altså :) Det var også rimeligt varierende det vi lavede. Det var godt".

"Jeg synes at det har været rigtig sjovt, fordi at vi lærte en masse ting om planter og at vi skulle plante. Kærlig hilsen Albert".

"Det har været sjovt. Det har ikke taget så lang tid som jeg havde regnet med. Jeg syntes også at vi har været og besøge dig for lidt, og når vi har besøgt dig har vi været der for længe. Det ville have været bedre hvis vi var der mere, men kortere tid. Det sjoveste har været at se boerne, og tegne den der tegning af en by, hvis den var grøn, og hvis vi selv skulle bestemme det".

"Jeg synes det var sjovt at arbejde med planter, fordi at vi skulle plante en masse og fordi vi lærte meget om fotosyntese. Jeg syntes også det var spændende at planten på en måde klarede sig selv. Det med fiskesystemet var også spændende".

"Jeg syntes det har været et fedt forløb, og jeg har lært om fotosyntese og hvordan planterne hjælper os mennesker og hvordan man planter dem, hvordan man høstede i gamle dage og nutidens høst og fremtidens høstning".

"Jeg har lært meget fordi vi har plantet meget. Jeg synes, at det har været sjovt at være med i GrowFlow. Det er en sjov ide at plante lige ved bymuseet og at der er folk, som kan kigge på det. Det er vildt, at det startede med at være små frø. Det er dejligt at man både så udstillingen og at man også plantede".

"Det har været rigtig sjovt at lære om planter og deres historie. Jeg synes ikke der skal laves noget om i din undervisning. Fordi man lærer at dyrke planter og lærer hvordan de gror. Jeg har lært hvordan planter formerer sig og hvordan de ser ud før de bliver til store planter. Tak for en god oplevelse".

Udskoling

"Det har været okay at komme hen og besøge jer, men det kunne godt være ret kedeligt i længden. Det var ret vildt at vi selv dyrkede den der kæmpe squash, men det var ret udfordrende at smage på den, fordi at jeg aldrig har kunne lide squash men det ændrede sig godt nok ikke. Men det var ellers rigtig sjovt at se at den kunne blive så stor. Hele det her forløb har givet mig en ide om hvordan vi kan gøre Vesterbro lidt mere grønt, men jeg ville nok ikke selv vælge at gøre det igen da jeg ikke er den største fan af sådan noget som at så grøntsagerne og høste dem og alt der".

"Dette er min evaluering af projektet. Jeg synes det var spændene at lære om naturen i København selvom det var lidt irriterende at det var så sent på dagen, men jeg synes stadig det var meget sjovt og spændene at lære om, jeg synes jeg fik meget ud af det for jeg lærte meget om naturen og hvordan man kunne forbedre København med lidt mere natur og det var sjovt at se hvor hurtigt planterne voksede, og det var også sjovt at smage på noget af det. Det eneste der var udfordrende var at holde mig i gang på de sene tidspunkter. Det jeg har fået ud af det er at lære om plantelivet i København og hvordan vi kunne forbedre det. Jeg synes det her var en enegangs oplevelse så jeg har ikke lyst til at gøre det igen, men det var nu meget sjovt".

"Jeg skriver dette brev for at lave en evaluering af projektet, Grow flow. Jeg har lært lidt, for det meste viste jeg i forvejen. Men ud over der var det sjovt at lave noget, som vi ikke laver så meget af. Det var også sjovt at så, men squashen syntes jeg ikke smagte så godt, men det er nok fordi at jeg ikke kan lide squashes. Men det var en oplevelse det hele. Jeg ved ikke rigtig hvad jeg skal bruge det her projekt til, men hvis jeg skal komme på noget så skal det nok være at der er for lidt grønt så der er meget forurennet i byerne + det var også noget af det jeg lærte selvom jeg viste lidt af det. Og noget af det der gjorde mest indtryk på mig. Så i alt rigtig spændende, men nogen gange var det lidt kedelig. Men for det meste var det godt".

"Jeg synes det har været fint nok men stadig lidt kedeligt, fordi det ikke interesserer mig så meget. Jeg har ikke rigtig lært noget, men det har stadig været sjovt. Jeg har oplevet en del ting, udforsket museet, lyttede til jeres viden, været aktiv, høstet og sået. Personligt synes jeg at det har været lidt uspændende fordi jeg ikke har lært noget, men det sjoveste var at plante på skolen. Det eneste der har været udfordrende var at holde mig i gang under tidspunkterne i snakkede, fordi det er svært at vænne sig til heldags skole. Det har gjort indtryk på mig med alt Hannes viden. Jeg kan ikke bruge forløbet til så meget, desværre. PS jeg vil foreslå jer at få den gamle mini by tilbage, den var flottere og mere spændene".

"Jeg syntes, det har været fint at deltage i projektet. At jeg kun syntes det har været fint, skyldes at jeg, generelt, ikke finder dette emne spændene. Dog har i formået at gøre det sjovt og hyggeligt, det er bare ikke min kop te. Planter er også fint, men jeg foretrækker dog Den Gamle By. Jeg ved ikke rigtig hvad jeg har lært, ved min deltagelse i dette projekt. Det skyldes nok desværre min manglende interesse i emnet. Jeg

vidste også meget i forvejen. Jeg har ikke oplevet så meget, men jeg bed dog mærke i at i har brugt genbrugsmaterialer. Det er måske obligatorisk, men stadig godt. Der har efter min mening ikke været noget rigtig spændene. Hvilket igen skyldes min manglende interesse i emnet. Det har været udfordrende at skulle tegne en bæredygtig by. Det var svært at finde på noget originalt, man kunne gøre. Der er ikke rigtig noget der har gjort indtryk på mig. Jeg kan ikke rigtig bruge noget fra forløbet, pga. min manglende interesse i emnet. Og jeg vidste meget i forvejen”.

”Jeg synes det har været sjovt at prøve noget nyt og komme ud i den friske luft. Det var godt ikke lige mig at plante og få jord under neglene og så regnede det jo den også dag. Jeg synes det var okay at høste og ret sjovt at se hvor stor en squash kan blive. Synes det var lidt kedeligt at tegne grønt i byen på papir ville hellere ud og lave noget grønt i virkeligheden. Men alt i alt har det været spændene og lærerigt 😊”.

”Jeg har skrevet det her brev for at fortælle jer/dig om min oplevelse omkring besøgene på museet. Det har været lærerigt men på grund af at det har været i slutningen af dagen så var det lidt svært at kunne koncentrere sig. Jeg har lært om by natur. Det var sjovt at plante og at høre om by natur. Det har gjort stort indtryk på mig at det kan lade sig gøre at lave en have midt i byen. Jeg ville kunne bruge forløbet i fremtiden når jeg en dag får en lejlighed og ved at det godt kan lade sig gøre at lave min egen have. Det har været et spændene forløb”.

Socialfaglig medarbejders evaluering

Jeg har i samarbejde med museets medarbejder, Hanne Hjetting Nielsen, i en periode over 5 måneder, to gange ugentligt, haft ansvaret for at passe haven på Københavns Museum i forbindelse med udstillingen "Byens Natur". Dette har vi gjort i fællesskab med beboere fra Ungetilbuddet Stubmøllevej – et bosted for unge udviklingshæmmede, som modtager kontanthjælp.

Jeg er ikke selv "grøn", så jeg har i fællesskab med beboere skulle lære og udforske 'det at plante og passe en have'. Jeg formoder, at jeg blev spurgt om at ville være med, dels grundet mit i forvejen kendskab til beboerne og dels min erfaring med projekter for udviklingshæmmede.

Jeg har siden, at jeg første gang hørte om projekt "GrowFlow" været begejstret for idéen. Jeg har i kraft af mit arbejde i Projektet (<http://www.csb-vinklen.dk/projektteamet>) en klar opfattelse af, hvad der giver beboerne livskvalitet og danner sociale relationer. Det at have et arbejde tillægger størstedelen af de mennesker, som jeg møder med nedsat funktionsevne en stor værdi. Grundet deres kognitive vanskeligheder som følge af en hjerneskade, er arbejdsudbuddene meget de samme, og sjældent opstår muligheder som disse. Derfor var jeg ikke et sekund i tvivl om, at det at kunne få lov til at arbejde på et museum, udendørs(!), og med noget, som skulle startes op fra bunden, det ville være et tilbud, som kunne bidrage til beboernes livskvalitet.

Ved vores første møde på Bostedet, hvor Hanne fremlagde museets planer, var interessen begrænset. Dette skyldes, at mange i forvejen har arbejde eller skole at passe, hvorfor det var svært at finde tiden. Dernæst er det for manges vedkommende svært at bryde ud af de vante rammer på bostedet og i arbejds- og fritidslivet. De personer som valgte at deltage var derfor de beboere som pt. stod uden fast arbejde eller skole.

Et af haveprojektets styrker, som jeg ser det, er muligheden for at arbejde udendørs i et lille team. Det er videnskabelig bevist, at udendørsarbejde har en markant effekt på humøret. Jeg oplever i mit daglige virke på bosteder beboere, som stort set aldrig bevæger sig ud i det fri. Dette gør haveprojektet til en unik mulighed for udendørsaktivitet. Der er også min opfattelse, at der på bosteder og i samfundet generelt, er stor fokus på sundhed. Projekt "GrowFlow" underbygger i særdeleshed dette fokus.

I haven er der masser af tid og plads til den enkelte. Jeg har bl.a. oplevet en beboer, som generelt har det svært ved at tackle stilhed (dette er ikke en formodning, men hvad beboeren selv har givet udtryk for), finde ro i haven. Vedkommende nyder det rolige miljø og profiterer af at kunne slappe af og fordybe sig i en given opgave uden alt for mange mennesker omkring. Det er deslige min klare opfattelse, at alle beboerne har taget ejerskab over projektet. Dette ser jeg ved at beboerne i flere tilfælde er mødt før tid for at snuse rundt i haven og holde øje med udviklingen. Beboerne tager også selvstændigt initiativ til forskellige arbejdsopgaver og fortæller også glædeligt museets gæster om haven i det omfang de hver især kan.

Jeg oplever, når jeg møder beboerne uden for museet, at de gerne vil snakke om, hvordan det går på museet. De siger som regel, at de er spændt på at komme næste gang og se, hvad der er sket. Og hvis en beboer af en årsag ikke har kunnet deltage, er de meget nysgerrige på at høre, hvad vi lavede den dag

vedkommende ikke var til stede. Dette er gældende for dem alle, og dette, synes jeg, bekræfter deres engagement i haveprojektet.

Min største udfordring lå i begyndelsen af projektet, hvor Hanne og jeg skulle imødekomme hver enkelt beboer på deres færdigheder, og herudfra stille dem tilpas udfordrende opgaver. De udfordringer som vi stillede beboerne, skulle matche deres kompetencer. For store udfordringer vil betyde stress og nederlag, og for små udfordringer vil betyde, at beboeren vil begynde at kede sig. Vi ville etablere et læringsmiljø, hvor beboerne opnåede maksimal læring og personlig trivsel.

Dette er efter min opfattelse lykkedes på en tilfredsstillende måde. Vi har haft episoder med en beboer som er gået i stå, fordi udfordringerne blev for store eller for mange. Vi har også oplevet beboere udtrykke at det har været kedeligt, fordi der måske ikke har været så meget at lave. Især hen mod slutningen hvor haven har været klar til høst. Dette har vi forsøgt at imødekomme ved også at tage på ture ud af huset, hvor vi bl.a. har besøgt byhaver på Nørrebro – for at vise beboerne at byhaver er en mulighed, som kan opsøges overalt i byen, også efter projektet på museet er afsluttet.

Vi har oplevet, at beboerne hver især selvstændigt har påtaget sig faste opgaver. En beboer har typisk holdt sig til at vande, hvor en anden har sørget for at binde snore til stabilisering af tomater, ærter, bønner mv.. Som tiden er gået, har beboerne hver især tillagt sig flere opgaver; fjernelse af ukrudt, afskaffelse af ukrudt, fejning, gødning, såning, høst, indsamling af frø til ny sæson mv.

Det er min vurdering, at beboerne kommer til at kunne tage meget med sig videre. De har først og fremmest fået selvtilid og masse frisk luft. De har dernæst lært en masse om grøntsager – både ift. Dyrkelse, men også at kunne se grøntsager og madlavning i et større perspektiv – hvor kommer de fra, hvad koster grøntsagerne til sammenligning i supermarkedet, samt en forståelse af økologi og de klimatiske påvirkninger. Eksempel: En beboer udtrykte ved begyndelsen et ønske om at lære 5-10 forskellige grøntsager/krydderurter at kende udenad. Da beboeren halvvejs i projektet blev spurgt, hvad han havde lært, og sagde "det ved jeg ikke...", men efterfølgende blev spurgt, hvilke grøntsager og krydderurter vi havde i haven, kunne vedkommende uden problemer nævne de fleste af vores grøntsager og krydderurter.

Vi har udover at passe haven haft besøg af flere af museet samarbejdspartnere. Herunder en biavl. Især biavlens synes beboerne var spændende. De fik lov til at komme i de særlige beskyttelsesdragter - helt tæt på - og de fik efterfølgende lov til at smage på den friske honning. En anden samarbejdspartner fortalte os om, hvordan man dyrker grøntsager uden at stikke det i jorden (hydroponic), men via anden teknik undgår at bruge jord og dermed kan modstå de klimatiske udfordringer i fremtiden. Sidstnævnte besøg var svært at forstå for beboerne, men med billedfremvisning og forklaringer på en god pædagogisk måde, gav det alligevel beboerne en lille aha-oplevelse, og der blev lystigt stillet spørgsmål.

Jeg ved fra beboere, pædagoger, forældre, ledere mv., som også har kunnet fornemme lysten og viljen blandt beboerne, at alle deler samme begejstring; at Københavns Museum har valgt at tilbyde et sådan projekt til en gruppe unge mennesker, hvis muligheder for nye og anderledes projekter ikke som regel tilfalder. Stort tak for det!

Af Mads Løwe Hansen, Projektmedarbejder, Bostedet Vinklen.